

Regeringskansliet, Socialdepartementet

Diarienummer:
IMY-2024-15805

Ert diarienummer:
S2024/02012

Datum:
2025-03-17

Yttrande över promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Sammanfattning

IMY avstyrker förslaget avseende polisens behandling av personuppgifter enligt lagen (2026:00) om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas. Enligt IMY kan det starkt ifrågasättas att Polismyndigheten ska utföra arbetsuppgifter inom socialtjänsten och ser att det finns risker i förhållande till Polismyndighetens personuppgiftsbehandling och det brottsbekämpande uppdraget.

Analysen av Polismyndighetens personuppgiftsbehandling behöver under alla förhållanden fördjupas innan det går att ta ställning till om den är proportionerlig. Även de rättsliga förutsättningarna för socialnämndernas behandling av personuppgifter från den elektroniska övervakningen och behandling av personuppgifter vid genomförande av drogtester behöver utredas vidare.

Avsnitt 17.5 Förslag till en ny lag avseende polisens behandling av personuppgifter i vissa fall

Den föreslagna lagen ger Polismyndigheten ett ansvar för att föra register och verkställa elektronisk övervakning i enlighet med beslut som en socialnämnd har fattat, bl.a. på den grunden att den unge uppvisar ett social nedbrytande beteende. Det kommer således bli fråga om helt nya arbetsuppgifter för Polismyndigheten inom socialtjänstens område, dvs. utanför myndighetens brottsbekämpande uppdrag. De skäl som redovisas av utredningen för en sådan ordning är inte övertygande. Att låta en brottsutredande myndighet verkställa sociala insatser är inte ägnat att renodla polisens verksamhet och måste starkt ifrågasättas. Det innebär att IMY avstyrker förslaget.

IMY vill dessutom framhålla följande.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Förslaget innebär att Polismyndigheten kommer att kunna behandla personuppgifter om ett stort antal barn och unga som inte är dömda eller misstänkta för brott. För att en sådan behandling ska vara nödvändig och proportionerlig krävs en noggrann analys av den nya personuppgiftsbehandlingen och vilka risker det finns med att en brottsbekämpande myndighet får ett uppdrag att verkställa insatser av socialtjänsten. Enligt IMY saknas en sådan analys.

IMY konstaterar således att det inte finns någon analys av behovet av begränsningar för Polismyndigheten att behandla personuppgifter i den brottsbekämpande verksamheten. Om Polismyndigheten ska ha en möjlighet att vidarebehandla personuppgifter i den delen av verksamheten anser IMY att det är nödvändigt att det införs begränsningar om att personuppgifterna endast får användas för att till exempel utreda brott som har ett högt straffvärde.

Vidare saknas det en redogörelse av vilka personuppgifter som kommer behandlas av Polismyndigheten i samband med verkställighet av elektronisk övervakning. Det framgår exempelvis inte om det kommer röra sig om användning av elektronisk fotboja med positionering i realtid. Det saknas även en redogörelse för vilka personuppgifter från den elektroniska övervakningen som ska överföras till en socialnämnd och hur överföringen ska gå till.

Det innebär att analysen av personuppgiftsbehandlingen behöver utvecklas i det fortsatta beredningsarbetet eftersom det inte är möjligt att utifrån befintligt underlag ta ställning till om personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig.

IMY delar bedömningen i promemorian att lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område, PBDL, inte omfattar verkställighet av straffrättsliga påföljder. Som utredningen konstaterat behövs det därför ett tillägg i PBDL för att möjliggöra för Polismyndigheten att behandla personuppgifter inom brottsdatadirektivets¹ område. Den omständigheten att lagförslaget vilar på tillämpningsområdena för både brottsdatadirektivet och dataskyddsförordningen² kan leda till praktiska tillämpningsproblem för Polismyndigheten. Det kan även leda till tillämpningsproblem inom ramen för IMY:s tillsyn då det kan bli svårt att veta vilket regelverk som ska tillämpas. De korrigerande befogenheterna IMY har i sin tillsyn skiljer sig mycket åt mellan brottsdatalogen (2018:1177) och dataskyddsförordningen.

Avsnitt 17.3.1 och 17.3.2 Socialnämndens behandling av personuppgifter

I promemorian konstateras att elektronisk övervakning innebär ett särskilt intrång i den personliga integriteten. IMY delar den uppfattningen eftersom det typiskt sett är en ingripande åtgärd att kontrollera var en person befinner sig eller hur personen förflyttar sig.

Det har inte beskrivits vilka personuppgifter som en socialnämnd kommer att erhålla från Polismyndigheten vid verkställandet av den elektroniska övervakningen. Att det är

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

utrett vilka personuppgifter som kommer att behandlas är en förutsättning för att kunna bedöma vilka integritetsrisker som en behandling av personuppgifter kan medföra och om behandlingen är proportionerlig.³ I det fortsatta beredningsarbetet behöver det därmed redogöras för vilka personuppgifter socialnämnden behandlar gällande den elektroniska övervakningen.

Vidare innebär förslagen att en socialnämnd kommer att kunna behandla resultat av drogtestar. Det framgår inte av promemorian om det enbart är socialnämnden som ska genomföra drogtestar eller i vilken utsträckning tester ska utföras i exempelvis hälso- och sjukvården.⁴ I det fortsatta beredningsarbetet behöver det klargöras vilka aktörer som är inblandade i behandling av personuppgifter vid drogtestar, vem som är personuppgiftsansvarig för behandlingen och att det finns ett rättsligt stöd för behandlingen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eric Leijonram efter föredragning av avdelningsdirektören Suzanne Isberg. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren, enhetscheferna Linn Sandmark och Jonas Agnvall samt juristen Karolina Haeggström medverkat.

Eric Leijonram

³ Jfr IMY:s Vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete dnr IMY-2022-10835, s. 8.

⁴ Vårdgivare får behandla personuppgifter enligt exempelvis patientdatalagen (2008:355).